

De l'Especificació al Disseny: Diagrama de Classes i Contractes

UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA
BARCELONATECH
Facultat d'Informàtica de Barcelona

Departament d'Enginyeria de Serveis
i Sistemes d'Informació
UPC
UNIVERSITAT POLITÈCNICA DE CATALUNYA

Quina diferència hi ha?

Especificació

Persona
-nom : String
-edat : Int

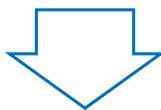
Disseny

Persona
-nom : String
-edat : Int

- És la representació d'una **persona real**, de carn i ossos.
- És la representació d'una **classe de codi**.

De l'Especificació al Disseny

- Al disseny hi tenim **components de software** i no conceptes de domini.
- Limitació tecnològica
 - No podem implementar directament tots els conceptes que hem usat a l'especificació

- Cal una **transformació** prèvia dels diagrames d'especificació
 - Obtenció del diagrama de classes de disseny:
 - Eliminar elements no compatibles amb la tecnologia
 - Obtenció dels contractes de disseny de les operacions
 - Controlar les restriccions d'integritat i precondicions
 - Tractar la informació derivada.

3

Transformació del diagrama de classes

- El diagrama de classes d'especificació és més expressiu que el diagrama de classes de disseny, per tant, per caldrà:
 - Mantenir aquells elements que siguin compatibles:
 - Classes no Associatives
 - Generalitzacions/Especialitzacions Disjoint.
 - Associacions binàries
 - Atributs
 - Eliminar aquells elements que no siguin compatibles i reemplaçar-los per d'altres que sí que ho siguin:
 - Classes Associatives
 - Associacions N-àries
 - Altres casos de Generalització / Especialització
 - Classes Especials (com Data, Hora, ...)
 - Atributs derivats
 - Afegir aquells conceptes de disseny que no són necessaris a especificació.
 - Visibilitat
 - Àmbit
 - Excepcions

4

Elements Compatibles

- Classes no associatives
- Generalitzacions/especialitzacions disjoint.
- Associacions binàries
- Atributs

5

Classes no associatives

- Les classes d'especificació són compatibles, per tant, es mantenen a disseny amb la mateixa forma.

Especificació

Persona
-nom : String
-edat : Enter

Disseny

Persona
-nom : String
-edat : Enter

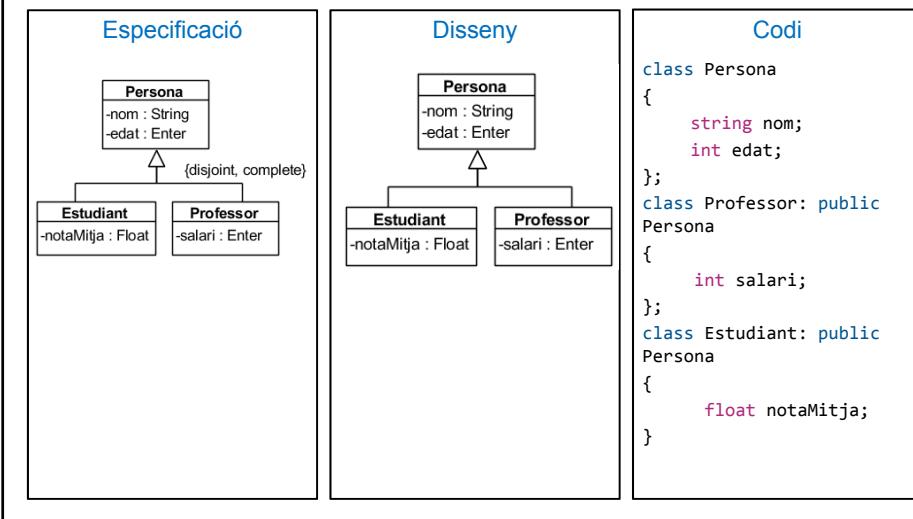
Codi (C++)

```
class Persona
{
    string nom;
    int edat;
};
```

6

Generalitzacions/Especialitzacions disjoint

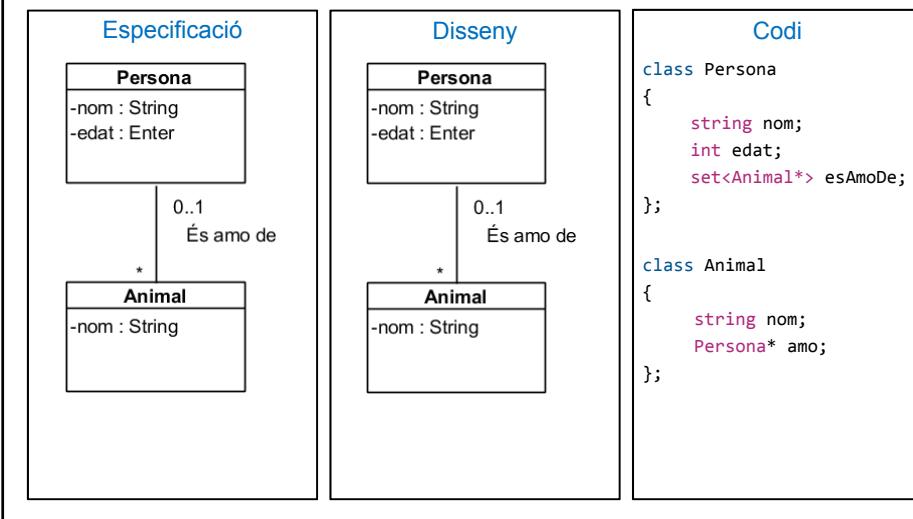
- Les herències disjoint són compatibles, per tant es mantenen igual

7

Associacions binàries

- Les associacions binàries es mantenen igual, tot i que a disseny els haurem d'afegir **navegabilitat** (al proper tema).

8

Elements No Compatibles

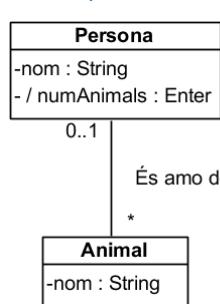
- Atributs derivats
- Classes especials (com Data, Hora, ...)
- Classes associatives
- Associacions N-àries
- Altres casos de generalització / especialització

9

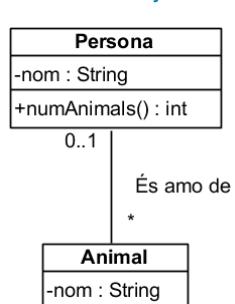
Atributs Derivats (I)

- Els atributs derivats es poden convertir en una funció nova que calcula el valor. Si són així, direm que són atributs **Calculats**

Especificació

Disseny

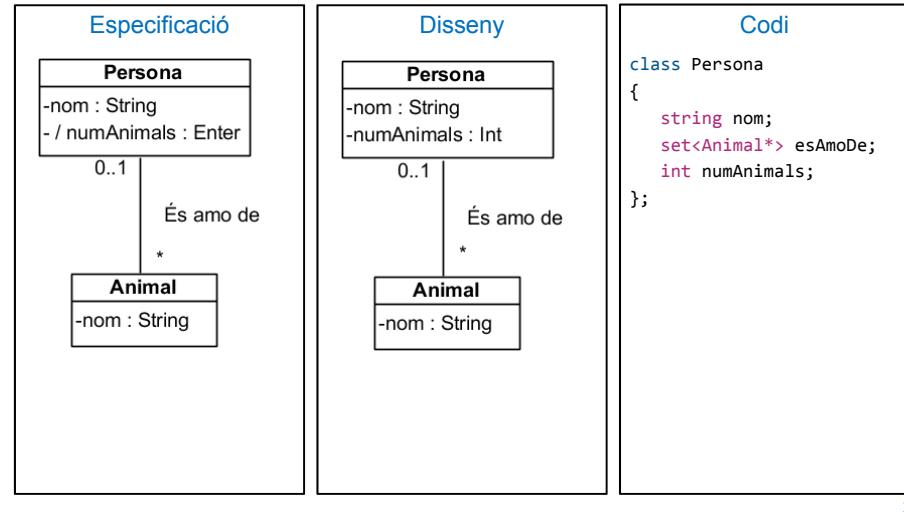
Codi

```
class Persona  
{  
    string nom;  
    set<Animal*> esAmoDe;  
    int numAnimals()  
    {  
        return esAmoDe.size();  
    }  
};
```

10

Atributs Derivats (II)

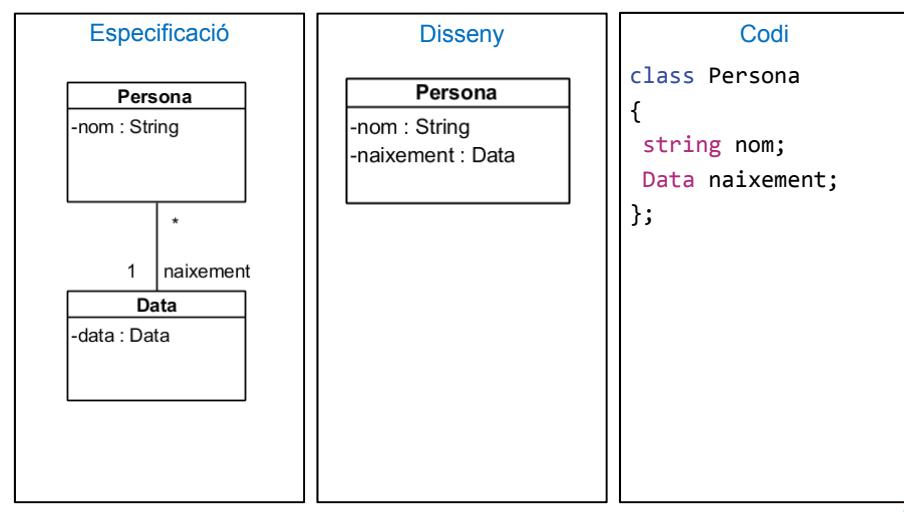
- Els atributs derivats es poden convertir en un nou atribut "real" que s'haurà de mantenir actualitzat. Si són així, direm que s'han **Materialitzat**

11

Classes Especials (Data, Hora, ...)

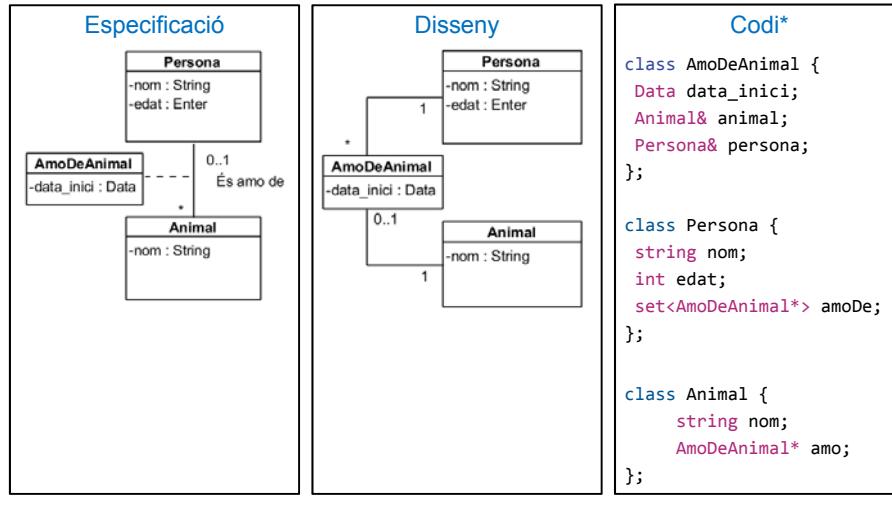
- Les classes especials esdevenen atributs amb el tipus corresponent, per tant, s'ha d'eliminar la classe original i afegir com a un atribut.

12

Classes Associatives (I)

- Les classes associatives es converteixen en classes no associatives i es relacionen amb les dues originals...

13

Classes Associatives (II)

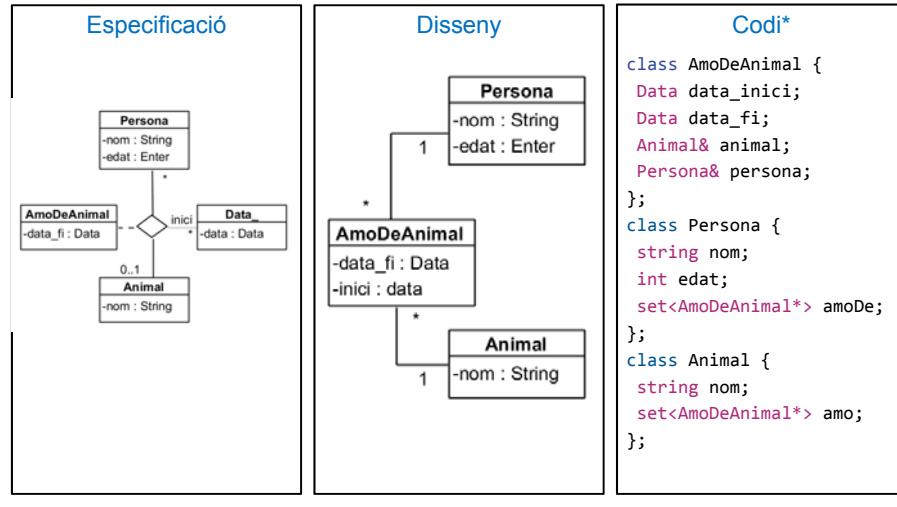
- El diagrama obtingut ha de tenir la mateixa semàntica que l'original, per tant, haurem d'afegir restriccions textuals per a compensar la pèrdua d'informació.

– *No hi pot haver dos “AmoDeAnimal” amb els mateixos Persona i Animal*

14

Associacions N-àries (I)

- Les associacions N-Àries s'han de canviar per una classe associativa relacionada amb les N originals...

15

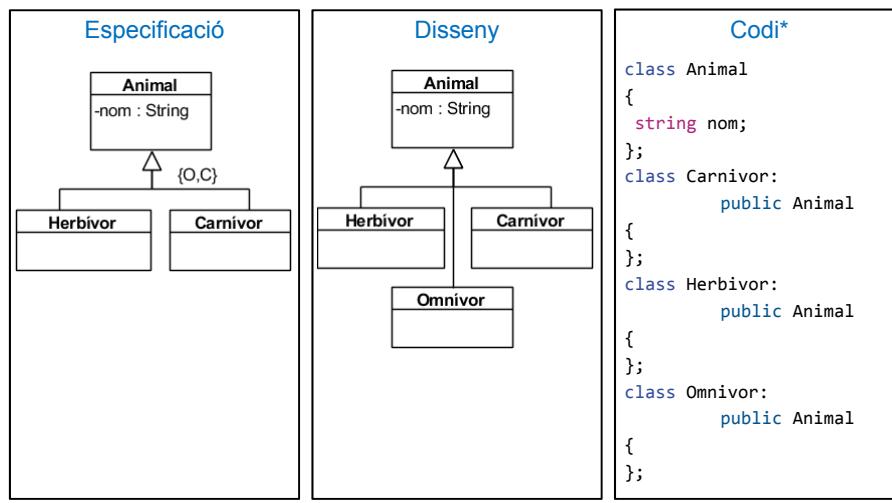
Associacions N-Àries(II)

- El diagrama obtingut ha de tenir la mateixa semàntica que l'original, per tant, haurem d'afegir restriccions textuals per a compensar la pèrdua d'informació (igual que amb les classes associatives).
 - RT1: No hi pot haver dos “AmoDeAnimal” amb els mateixos Persona, Animal i Inici*
- També s'han de considerar les multiplicitats de cada un dels membres de la N-ària per a afegir noves restriccions
 - RT2: Donada una persona i una Data, màxim pot esdevenir amo d'un Animal*
- I això pot provocar que algunes restriccions textuals siguin redundants.
 - RT1 és redundant amb RT2, per tant, no s'ha d'afegir RT1*

16

Generalització / Especialització No Disjoint

- No hi ha una forma única de fer-ho depèn de cada situació. El producte cartesià és només una de les opcions, però n'hi ha més.

17

Elements Exclusius de Disseny

- Visibilitat
- Àmbit
- Excepcions

18

Visibilitat

- Defineix quins objectes tenen dret a consultar i modificar informació declarada en un diagrama de classes
- Pot ser de tres tipus
 - Pública (+)
 - Privada (-)
 - Protegida (#)
- Aplica a:
 - Atributs
 - Operacions
 - Rols
- A IES assumirem que, per defecte, els atributs i rols són privats, i les operacions són públiques.

19

Visibilitat - Públic

- Donat un element X d'una classe C
 - Si és públic, qualsevol que vegi C, veurà X

```
class Animal          void main()
{                      {
    public:           Animal animal;
    string nom;      animal.nom = "Nix";
};
```

20

Visibilitat - Privat

- Donat un element X d'una classe C
 - Si és privat, només C veurà X

```
class Animal           void main()
{
    private:
        string nom;
};                      Animal animal;
                        animal.nom = "Nix";
```

21

Visibilitat - Protegit

- Donat un element X d'una classe C
 - Si és protegit, només C o els seus descendants veuran X

```
class Animal {           void main()
    protected:
        string nom;
};
class Gos: public Animal {
public:
    void CanviaNom(string nouNom) {      }
        nom = nouNom;
    };
Gos animal;
animal.nom = "Nix";
animal.CambiaNom("Nix");
```

22

Àmbit

- Determina si els atributs o operacions són aplicables a objectes individuals o a la classe que defineix els elements
- Poden ser:
 - De classe (estàtic)
 - X està associat al C
 - D'instància (no estàtic)
 - X està associat als objectes de C
- Els atributs o operacions d'instància es marquen subratllant el nom de la operació / atribut

23

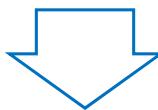
Àmbit - Exemples

Persona		Alumne
dni: String nom: String adreça: String edat: Natural <u>mitjanaEdats</u> : Real	<i>atribut d'instància</i>	nom: String edat: Natural nom?(): String novaAssignatura (nom: String): Boolean alumne (nom: String, edat: Natural) <u>mitjanaEdats</u> (): Real

24

Disseny sense precondicions

- A diferència d'especificació, a disseny no hi ha cap sistema que ens protegeixi de violar restriccions d'integritat, multiplicitats, precondicions o qualsevol protecció que ens doni el diagrama de classes de forma natural.

- Necessitem un mètode de poder controlar i informar de les restriccions que es violin al cridar una funció.
- Les Precondicions ja no tenen sentit!

25

Excepcions

- Els llenguatges de programació ens proporcionen diverses maneres de poder controlar els casos en els que la operació no s'ha pogut realitzar per causa d'algun problema.
- La més utilitzada és mitjançant l'ús **d'Excepcions**.

26

Gestió d'Excepcions

- Segons Wikipedia:
 - La gestió d'excepcions és una tècnica de programació que permet al programador controlar els errors ocasionats durant l'execució d'un programa informàtic. Quan es produeix algun tipus d'error, el sistema reacciona executant un fragment de codi que resolgui la situació, per exemple, retornant un missatge d'error o retornant un valor per defecte.
- Informal
 - És la manera de controlar i gestionar problemes. Quan es produeixi un problema, llencem una excepció per a notificar-ho, això atura la execució.

27

Com programaríem això?

```
Context: Sistema::FesLaResta(  
           num1: Enter Positiu,  
           num2: Enter Positiu  
           ): Enter Positiu  
Pre: num1 >= num2  
Body: result = num1 - num2;
```

28

Així?

```
unsigned int FesLaResta(
    unsigned int num1,
    unsigned int num2)
{
    return num1 - num2;
}

• Si num1 és més petit que num2, això provocarà un error al sistema que
no volem que passi. La precondició ens protegia d'això, i ara ja no hi
és.
```

29

Així!

```
Class Num1Menor: públic std::exception
{};

unsigned int FesLaResta(
    unsigned int num1,
    unsigned int num2)
{
    if (num1 < num2)
    {
        throw Num1Menor();
    }
    return num1 - num2;
}
```

30

Contractes de les Operacions a Disseny

- S'elimina la secció de precondicions
- S'afegeix una secció d'excepcions
 - Per cada possible problema que la operació pugui provocar crearem una nova excepció. La definiríem amb un **nom explicatiu i una descripció**.

31

Contractes de les Operacions a Disseny

Context: Sistema::FesLaResta(
 num1: Enter Positiu,
 num2: Enter Positiu
): Enter Positiu

Excepcions:

- Num1Menor: num1 és menor que num2

Body: result = num1 - num2;

32

Excepcions possibles

- Les excepcions que es poden produir en una operació poden ser dels següents tipus:
 - Violació d'una precondició
 - Violació d'una restricció textual
 - Violació d'una restricció gràfica
 - Violació d'una restricció del model (implícita)
- Per cada operació haurem de fer una anàlisi i veure quines es poden produir.

33

Violació d'una precondició

Especificació

Context: AltaPersona(
nom: String,
edat: Enter,
nomCiutat: String)
Pre: nomCiutat existeix
Post: Es dóna d'alta una nova persona amb el nom, i l'edat introduïts, associada a la Ciutat nomCiutat

Disseny

Context: AltaPersona(
nom: String,
edat: Enter,
nomCiutat: String)
Excepcions:

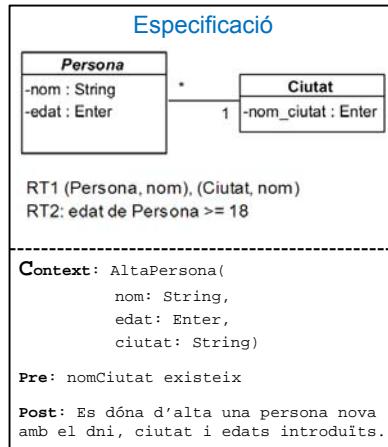
- [CiutatNoExisteix] la Ciutat nomCiutat no existeix

Post: Es dóna d'alta una nova persona amb el nom, i l'edat introduïts, associada a la Ciutat nomCiutat

- Per cada Precondició que hi hagi a la nostra operació, haurem d'afegir una excepció nova

34

Violació d'una restricció textual

Disseny

Context: AltaPersona(
nom: String,
edat: Enter,
ciutat: String)

Excepcions:

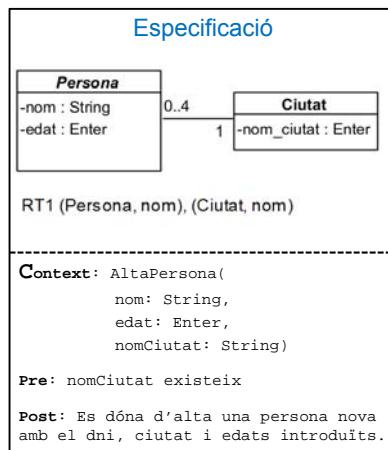
- [CiutatNoExisteix] la Ciutat nomCiutat no existeix
- [PersonaExisteix] Persona amb nom = nom existeix
- [MenorD'Edat] edat < 18

Post: Es dóna d'alta una persona nova amb el nom, ciutat i edats introduïts.

- Per cada restricció d'integritat que es pugui violar, haurem d'afegir una nova excepció.

35

Violació d'una restricció gràfica

Disseny

Context: AltaPersona(
nom: String,
edat: Enter,
ciutat: String)

Excepcions:

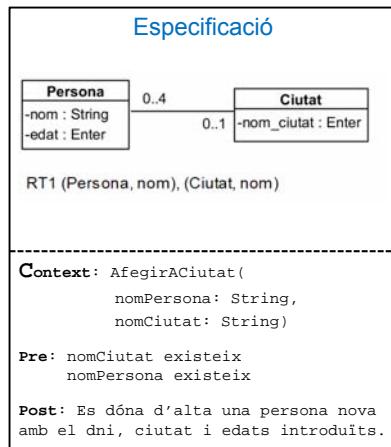
- [CiutatNoExisteix] la Ciutat nomCiutat no existeix
- [PersonaExisteix] Persona amb nom = nom existeix
- [MassaGent] ciutat ja té 4 persones

Post: Es dóna d'alta una persona nova amb el nom, ciutat i edats introduïts.

- Per cada multiplicitat que es pugui violar, cal una nova excepció

36

Violació d'una restricció del model (implícita)

Disseny

Context: AfegirACiutat(
nomPersona: String,
ciutat: String)

Excepcions:

- [CiutatNoExisteix] Ciutat amb nom_ciutat = nomCiutat no existeix
- [PersonaNoExisteix] Persona amb nom = nomPersona no existeix
- [PersonaJaViu] La Persona amb nom = nomPersona ja viu a la ciutat amb nom_ciutat = nomCiutat

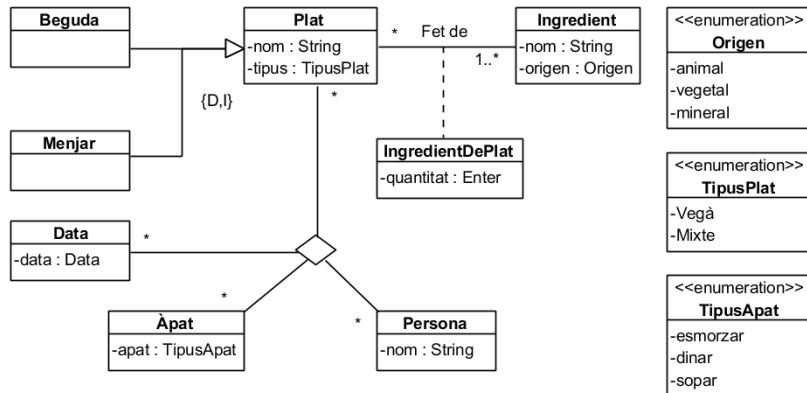
Post: Es dóna d'alta una persona nova amb el nom, ciutat i edats introduits.

- Per cada multiplicitat que es pugui violar, cal una nova excepció

37

Exemple de traducció

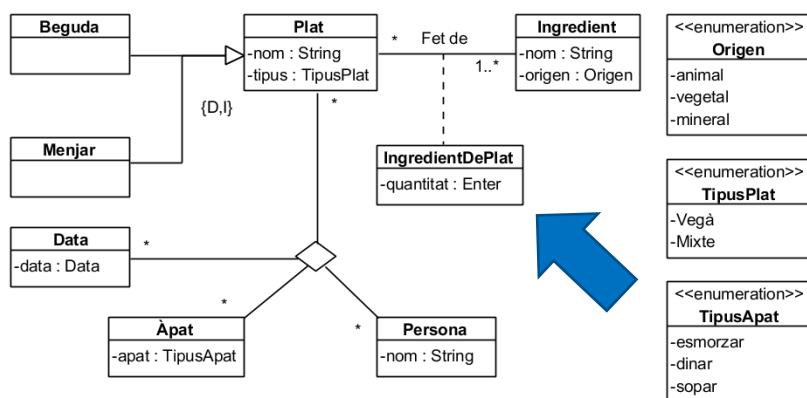
Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Àpat, tipusÀpat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal

39

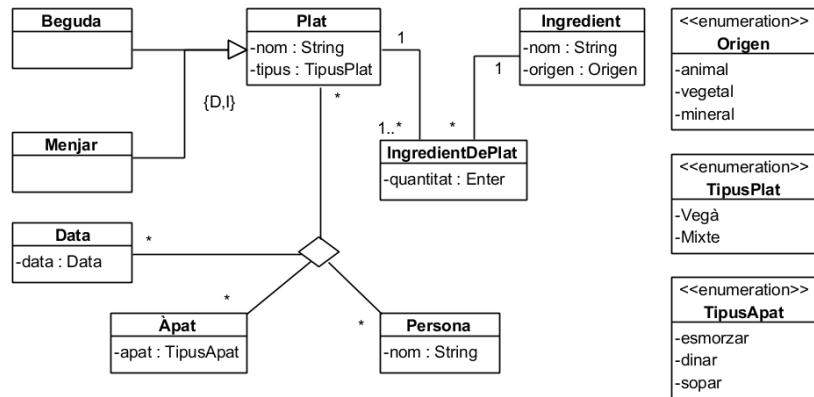
Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Àpat, tipusÀpat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal

40

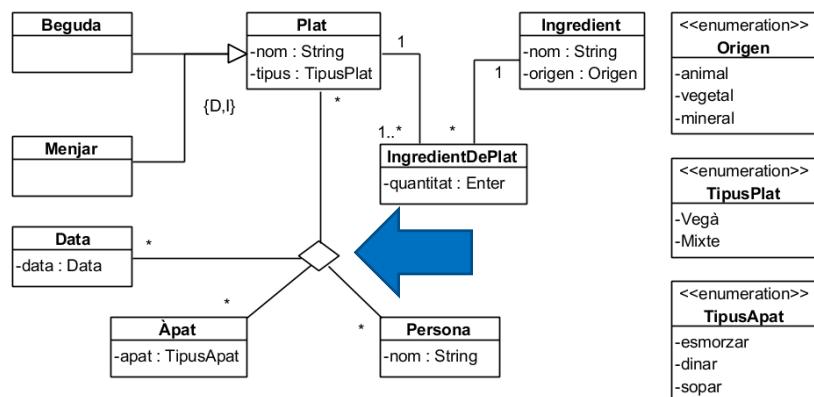
Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Àpat, tipusÀpat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal
- RT3: No hi pot haver 2 IngredientDePlat amb els mateixos ingredient i plat

41

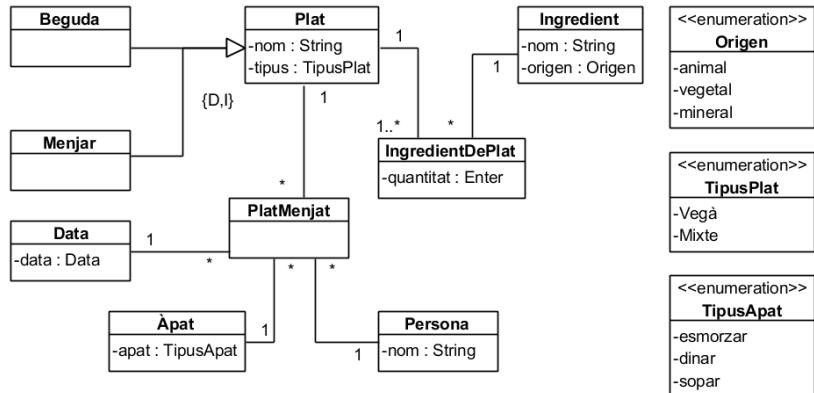
Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Àpat, tipusÀpat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal
- RT3: No hi pot haver 2 IngredientDePlat amb els mateixos ingredient i plat

42

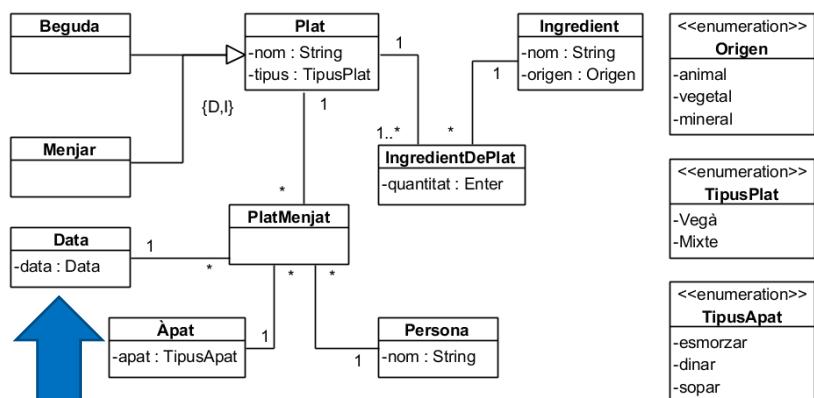
Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Àpat, tipusÀpat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal
- RT3: No hi pot haver 2 IngredientDePlat amb els mateixos ingredient i plat
- RT4: No hi pot haver 2 PlatMenjat amb els mateixos Plat, Àpat, Data i Persona**

43

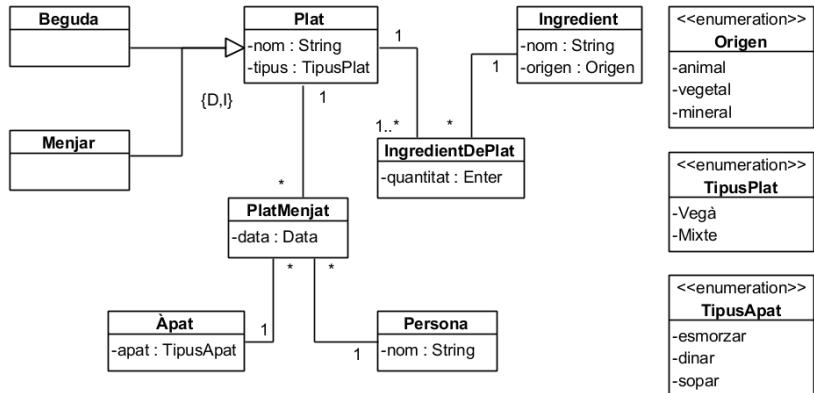
Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Àpat, tipusÀpat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal
- RT3: No hi pot haver 2 IngredientDePlat amb els mateixos ingredient i plat
- RT4: No hi pot haver 2 PlatMenjat amb els mateixos Plat, Àpat, Data i Persona

44

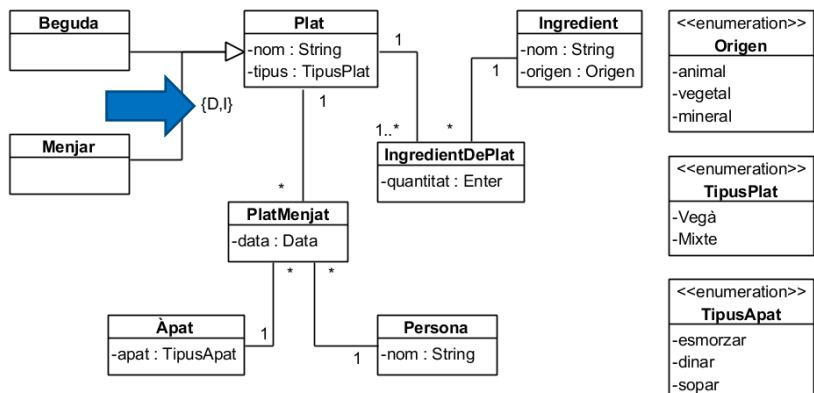
Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Ápat, tipusApat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal
- RT3: No hi pot haver 2 ingredientDePlat amb els mateixos ingredient i plat
- RT4: No hi pot haver 2 PlatMenjat amb els mateixos Plat, Ápat, Persona i Data

45

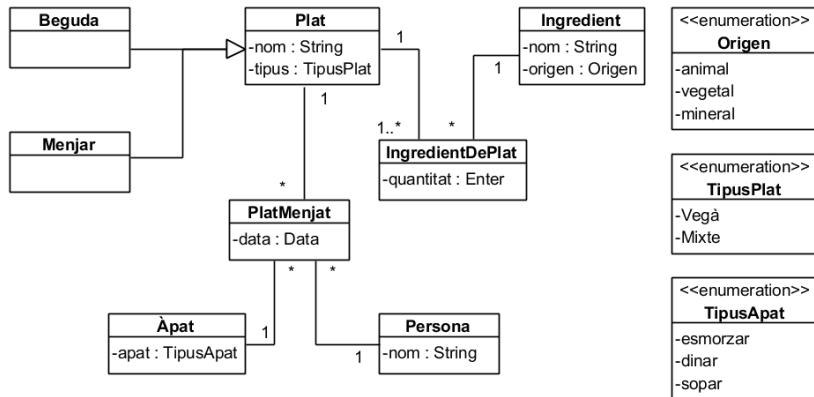
Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Ápat, tipusApat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal
- RT3: No hi pot haver 2 ingredientDePlat amb els mateixos ingredient i plat
- RT4: No hi pot haver 2 PlatMenjat amb els mateixos Plat, Ápat, Persona i Data

46

Exemple de traducció

- RT1: Claus Externes (Plat, nom), (Ingredient, nom), (Àpat, tipusÀpat), (Persona, nom)
- RT2: Un plat vegà no pot contenir ingredients d'origen Animal
- RT3: No hi pot haver 2 ingredientDePlat amb els mateixos ingredient i plat
- RT4: No hi pot haver 2 PlatMenjat amb els mateixos Plat, Àpat, Persona i Data

47

Bibliografia

- Pressman, R.G. “Software Engineering. A Practitioner’s Approach”, Mc Graw-Hill, 2015 (8a edició).
- Larman, C. “Applying UML and Patterns. An Introduction to Object-oriented Analysis and Design”, Prentice Hall, 2005, (3ª edició)
- Meyer, B. “Object-oriented Software Construction”, Prentice Hall, 1997.

48